

**ZAKON O JAVNOJ SLUŽBI
POPIS REFERENTNIH KRITERIJA**

DOKUMENT SIGMA-e : br. 5

**ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SURADNJU I RAZVOJ
Pariz 1996**

SIGMA PROGRAM

SIGMA program — Support for Improvement in Governance and Management in Central and Eastern European Countries (Potpora poboljšanju upravljanja i menadžmenta u zemljama srednje i istočne Europe) – je zajednička inicijativa OECD-ovog Centra za suradnju s tranzicijskim ekonomijama i EK/PHARE, financirana pretežno iz EK/PHARE-a. OECD i više zemalja članica OECD-a također daju sredstva. SIGMA podržava napore uložene u reformu javne uprave u srednjoj i istočnoj Europi.

OECD – Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj – je međuvladina organizacija koja okuplja 26 demokracija s razvijenom tržišnom ekonomijom. Centar prenosi savjete i pomoć OECD-a koji se tiču najraznorodnijih ekonomskih problema zemljama srednje i istočne Europe i bivšeg Sovjetskog Saveza koje nastoje provesti reforme. EK/PHARE daje financijsku pomoć za potporu svojim partnerima iz središnje i istočne Europe do razine pri kojoj su kadri preuzeti članske obveze u Europskoj Uniji. Osnovana 1992. godine, SIGMA je povezana s OECD-ovom Službom za javnu upravu (PUMA). PUMA daje informacije i analize stručnjaka za javno upravljanje odlučiteljima zemalja članica OECD-a i olakšava kontakte i razmjene iskustava među odgovornima za upravljanje javnim sektorom. Posredstvom PUMA-e, jedanest zemalja od SIGMA-e dobiva važna tehnička znanja akumulirana tijekom brojnih godina proučavanja i djelovanja.

Vlade koje sudjeluju u Tajništvu SIGMA-e surađuju fleksibilno, kako bi stvorile programe rada zamišljene da bi se poboljšala vlast i javna uprava sukladno vlastitim prioritetima i misiji SIGMA-e. Ta inicijativa se poziva na mrežu funkcionera s iskustvom u javnoj upravi kako bi se pružila usluga savjetovanja i komparativna analiza različitih sustava upravljanja. Osim toga, SIGMA blisko surađuje s drugim međunarodnim donatorima kako bi promicala upravnu reformu i demokraciju.

U svim svojim aktivnostima, SIGMA primarno nastoji olakšati suradnju među vladama. U tu svrhu, SIGMA daje logističku potporu stvaranju mreža koje okupljaju praktičare javne uprave u središnjoj i istočnoj Europi i njihovim pandanima u zemljama članicama OECD-a.

Aktivnosti SIGMA-e dijele se na šest područja: reforma javnih institucija, upravljanje utvrđivanjem politika, upravljanje rashodima, upravljanje javnim uslugama, upravni nadzor i pružanje informacija.

**Izvorno objavio OECD na engleskom pod nazivom:
SIGMA Paper No 5: Civil Service Legislation Contents Checklist
Copyright 1996 OECD**

**Za kvalitetu prijevoda i njegovu sukladnost izvornom tekstu odgovara Oksimoron, d.o.o.
Pogledi izraženi u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno službene stavove Europske Komisije,
Zemalja članica OECD-a, ili zemalja srednje i istočne Europe koje sudjeluju u Programu SIGMA**

Uvod

U zemljama srednje i istočne Europe (CEEC/PECO) treba izvršiti velike reforme. Makroekonomska stabilizacija, privatizacija, europske integracije, reforma sustava socijalne zaštite, reforma fiskalnog sustava, decentralizacija, kako bi se dala autonomija lokalnim zajednicama predstavljaju tipična reformska područja. Postoji značajan broj novih zakona kojima se provode reforme i koji mijenjaju stare sustave. U tom kontekstu, očigledno je da je potrebna učinkovita javna uprava. Stalna i kompetentna uprava predstavja ne samo instrument za izradu politika i zakonskih tekstova, već i za primjenu zakonski definiranog upravljanja sustavima.

Potrebno je dugoročno ulaganje kako bi se od uprave napravio instrument za izvršavanje političkih i ekonomskih reformi i reformi upravljanja sustavom. Osim toga, uprava se treba kratkoročno zaštititi od zlorabe i lošeg upravljanja. Opskrbiti javnu upravu nužnim kvalifikacijama i iskustvom u svakom od područja reforme i osigurati stalnost setečenog profesionalizma predstavljaju ključne ciljeve uspostave javne uprave u zemljama SIE.

Te zemlje još uvijek nikakvo recentno iskustvo posebnog zakonodavstva koje se primjenjuje na odgovorne osobe za vršenje dužnosti i pružanje usluga javne uprave. Osim Poljske, gdje zakon o javnoj upravi postoji od 1982. godine (revidiran 1994.), te Estonije, Mađarske, Letonije i Litve koje su nedavno donijele zakone o javnoj upravi, radni odnosi u javnim upravama zemalja SIE regulirani su općim zakonom o radu.

U svih 11 zemalja u kojima SIGMA surađuje, stvaranje stalne, nepolitičke i profesionalne uprave priznato je kao nužan preduvjet da bi došlo do pomaka od naslijeđene uprave gdje se primanje i karijere nisu temeljili na zaslugama (merit-načelu), nego političkim i drugim razlozima, i gdje se otkazi nisu temeljili na objektivnim profesionalnim razlozima. Poseban zakon o državnoj službi smatra se načinom da se definira državna služba i kvalifikacije, obveze i prava državnih službenika, kao i njihovi uvjeti rada. Takav je zakon također potreban kako bi se definirao odnos između njega i drugih zakona, bilo da su mu nadređeni, komplementarni ili podređeni, kao što su zakon o radu, zakoni o mirovinskim pravima, itd.

Zakon koji definira državnu službu trebao bi sadržavati odredbe o zaštiti državne službe od političkog uplitanja ili drugih vrsta uplitanja; jednako je važno i da bi trebao sadržavati odredbe s ciljem podizanja kvalitete izvršenja osoblja koje podliježe tom zakonu. Kako bi se više koristilo izvuklo iz sigurnijih uvjeta zaposlenja, trebalo bi od državnih službenika zahtijevati da ispunjavaju određene standarde kvalitete i izvršenja.

Zakon o državnoj službi bi stoga trebao uspostaviti ravnotežu između dužnosti i odgovornosti koje se podrazumijevaju u javnoj službi i prava koje osiguravaju profesionalni integritet pri vršenju službe. On također mora ispunjavati više različitih ciljeva, a napose zakon mora:

- i) podići profesionalnu kvalitetu osoblja kako bi se poboljšalo izvršenje, dao određen stupanj nezavisnosti onom osoblju koje izvršava javne ovlasti kako bi se spriječila politička zloraba i druge pogreške u upravljanju i poticali odgovarajući etički standardi u javnoj upravi;
- ii) omogućiti da država prilagodi upravu izmijenjenim potrebama, odnosno da se restrukturira, smanjuje troškove ili realocira ljudske potencijale s jednog dijela državne službe u drugi;
- iii) dati javnoj upravi legitimitet u očima građana, i učiniti da građani i druge skupine državnih službenika prihvate značajke na kojima se zasniva profesionalna državna služba (pružanje ravnoteže između kvalitativnih zahtjeva i dužnosti s jedne strane i prava i beneficija s druge); i
- iv) učiniti karijeru u državnoj službi privlačnom i zadržati ljude kako bi razvijali tu karijeru..

Ciljevi zakona o radu se razlikuju. Zakon o radu ima za cilj stvoriti poštene i jednake, politički određene uvjete za sve zaposlenike, te istovremeno definirati njihove opće obveze. Stoga je prirodno da bi se zakon o radu više trebao koncentrirati na formalna prava radnika, a manje na standarde kvalitete i interes zaposlenika za učinkovito ili vladavinu prava. Kako bi se procijenila i odredila pitanja kvalitete, privatni poslodavci moraju ovisiti o drugim parametrima, kao što su tradicije ogranka, tržišno natjecanje i inputi sindikata. Za javne poslodavce, pitanja kvalitete obično se definiraju specifičnim zakonodavstvom državne službe.

U zemljama gdje je javno zapošljavanje dugo vremena regulirano zakonima o radu, razumijevanje razlika između zakona o radu i Zakona o državnoj službi je obično ograničeno. SIGMA je razvila slijedeći Popis za provjeru kako bi pomogla da ta razlika bude jasna, te kako bi pomogla tvorcima Zakona o državnoj službi da uzmu u obzir sva nužna razmatranja. Popis za provjeru ne preporuča posebna rješenja, ali ukazuje na ono što treba uzeti u obzir, kao i na vjerojatne posljedice odabranih rješenja.

Ova je publikacija već dana timovima za izradu zakona u više zemalja. Također je korištena i kao osnovni okvir u mnogim pregledima nacрта zakona o državnoj službi koje je izvršila SIGMA u zemljama srednje i istočne Europe (ZSIE). No, ovaj Popis se izdvaja kao praktičan dokument koji u pravnim terminima definira profesionalnu, nepristranu i stalnu državnu službu, te je to razlog zašto ga sada objavljujemo.

Ovaj referentni dokument odražava zakonodavstvo, kao i razmjenu iskustava i pogleda među rukovoditeljima javnog sektora u zemljama srednje i istočne Europe i zemljama OECD-a. Profesor Keith W. Patchett, sa Sveučilišta u Walesu, Cardiffu u Velikoj Britaniji, sakupio je na jedno mjesto koncepte i preporuke iz tih izvora i organizirao ih u slijedeći Popis.

Staffan Synnerström
Viši savjetnik, javna služba
SIGMA
Veljača 1996

Sadržaj

1.	Ciljevi	6
2.	Područje primjene zakona	6
3.	Zajedničko upravljanje cjelokupnom upravom.	8
4.	Provedbeni propisi	9
5.	Faktori troška	10
6.	Pristup javnoj službi.	10
7.	Uvjeti vršenja službe	11
8.	Obveze službenika	13
9.	Disciplina službenika	14
10.	Prava službenika	14
11.	Participacija osoblja	15
12.	Formiranje.	16
13.	Prijelazne i završne odredbe	16
14.	Struktura zakona	17

POPIS ZA PROVJERU SADRŽAJA ZAKONODAVSTVA DRŽAVNE SLUŽBE

Ovaj popis za provjeru služi utvrđivanju da li su u obzir uzeta pitanja koja se obično nalaze u zakonima o državnoj službi zemalja OECD-a, kako bi bile uključene u određeni zakon koji se izrađuje. Nije namijenjen da bude uputa što treba uključiti u takav zakon niti kako treba riješiti određena pitanja. Kod toga izbor mora biti usklađen s lokalnim okolnostima. U ovom popisu, "Zakon" se odnosi primarni zakonodavni instrument koji se bavi državnom službom, a "zakonodavstvo" se odnosi na zakon zajedno sa sekundarnim zakonodavstvom (podzakonskim aktima) koji ga nadopunjavaju.

1. Ciljevi

Napomena: Obično su svrhe za provođenje zakonodavstva državne službe slijedeće:

- (a) uspostava profesionalne i politički neutralne državne službe koja pruža bezodvlačne i učinkovite javne usluge u odgovoru na potrebe nacije, nepristrano, bez korupcije i zlorabe ovlasti, no u potpunosti poštujući zahtjeve državne vlasti;
- (b) definiranje institucija koje su ovlaštene upravljati državnim službenicima ili pratiti upravljanje njima kada ga provode ministarstva/agencije;
- (c) omogućiti odabir državnih službenika prema zaslugi (merit) nakon poštenog i otvorenog natječaja;
- (d) omogućiti jednake mogućnosti ulaza i promaknuća u državnoj službi i razvoja karijere u službi;
- (e) stvaranje režima dužnosti državnih službenika usmjerenih na promicanje kvalitete, kontinuiteta i nepristranosti, te odgovornosti za izvršenje u svojim funkcijama;
- (f) garantirati više prava, beneficija i drugih uvjeta zapošljavanja koji će privući visoko kvalitetne državne službenike.

1.1. Hoće li zakonodavstvo na zadovoljavajući način osigurati ciljeve? Napose -

- (a) da li je uspostavljena ispravna ravnoteža između ograničenja državnih službenika koja proizlaze iz režima obveza i posebnog statusa i pozitivnih privilegija koje im se daju zauzvat?
- (b) da li je dana odgovarajuća zaštita za sigurnost posloa ili držanje funkcije koja će služiti zaštiti državnih službenika od politiziranja službe i zlorabe političke moći?
- (c) da li su dane koristi (npr. u smislu radnih uvjeta, dopusta, mogućnosti promaknuća, prihoda, zdravstvene skrbi i mirovine) koje su dovoljne da privuku i zadrže potrebno osoblje poželjne kvalitete?

1.2. Da li sam zakon sadrži ciljeve koje bi trebao ostvarivati? Ili će stvarna pravila u Zakonu ili popratnom komentaru ciljeve učiniti dovoljno jasnim parlamentu i korisnicima zakonodavstva?

2. Opseg zakonodavstva

2.1. Koje kategorije osoba koje izvršavaju javne funkcije podliježu ovom zakonodavstvu? Da li Zakon sadrži jasne definicije ili opise kategorija koje obuhvaća?

2.2. Napose, da li pojašnjava da li zakonodavstvo -

- (a) treba ograničiti na one službenike koji izvršavaju izvršne i upravne funkcije za državu ("državne službenike")?
- (b) se također širi na one koji izvršavaju slične funkcije za lokalne uprave?

Državni službenici

2.3. *Ako je zakonodavstvo ograničeno na državne službenike, da li Zakon čini jasnijim da li zakonodavstvo treba primjenjivati na službenike koji se bave upravom različitih državnih tijela, kao što su:*

- (i) ured predsjednika?
- (ii) parlament?
- (iii) ured pučkog pravobranitelja (ombudsmana) ili sličnih organa?
- (iv) sudove?

2.4. *Ako je zakonodavstvo ograničeno na državne službenike, da li se bavi onima koji izvršavaju funkcije određene odgovornosti ("dužnosnici"), ili da li obuhvaća i potporno osoblje ("industrijski državni zaposlenici", kao što su tajnici/-e, kompjuterski tehničari, vozači, tekliči i zaštitari, itd.)?*

2.5. *Ako se zakonodavstvo primarno bavi dužnosnicima, da li Zakon jasno kaže:*

- (a) kako te službenike treba utvrditi (na primjer tako što vrše funkciju koja se nalazi na ovlaštenom popisu takvih radnih mjesta ili u naročitoj klasi ili stupnju u službi)?
- (b) koja pravna pravila uređuju pitanja "industrijskih državnih zaposlenika" (namještenika)?

2.6. *Ako je zakonodavstvo ograničeno na dužnosnike (visoke funkcionere), da li uključuje odredbe koje omogućavaju industrijskim državnim zaposlenicima da stupe u rang dužnosnika putem neke vrste internog promaknuća (na primjer, stjecanjem nužnih kvalifikacija ili polaganjem posebnog ispita)?*

2.7. *Ako je zakonodavstvo ograničeno na državne službenike, da li je namjera da se primjenjuje na druge kategorije osim na one gore navedene? Ako da, da li se primjenjuje na:*

- (a) članove sudstva (odnosno suce ili sudske službenike koji vrše sudske funkcije)?
- (b) članove disciplinskih snaga (na primjer oružane snage, policiju, carinske i granične službenike, zatvorske službenike)?
- (c) zaposlenike u državnim medicinskim uslugama (na primjer doktore i medicinske sestre)?
- (d) zaposlenike u državnim obrazovnim službama (na primjer sveučilišne i školske profesore)?
- (e) Zaposlenike u uslugama državnog prijevoza i komunikacija?
- (f) zaposlenike paradržavnih tijela ili agencija?

Napomena: Što je više kategorija obuhvaćeno, to je veća potreba za utvrđivanjem da li se opće odredbe u zakonodavstvu (na primjer prava i obveze) mogu primjenjivati jednako na svaku kategoriju, a ako ne da se donese odredba kojom bi se te odredbe na odgovarajući način izmijenile. U mnogim slučajevima, može biti bolje uvesti posebno zakonodavstvo koje se eksplicitno bavi posebnim potrebama kategorije (premda se pitanja koja su zajednička s ovima u Zakonu mogu rješavati na isti način, ili referirajući se na Zakon).

2.8. *Ako nije namjera da se zakonodavstvo primijeni na bilo koju od tih drugih kategorija, da li Zakon to jasno kaže (na primjer isključujući riječi), i da li Zakon navodi kojim drugim zakonima se uređuju te kategorije?*

Kategorije različite od državnih zaposlenika

2.9. *Ako zakonodavstvo treba biti primjenjeno na druge kategorije osoba osim na državne službenike, da li to uključuje --*

- (a) zaposlenike u lokalnoj upravi?
- (b) izabrane članove državne uprave ili lokalnih uprava?

2.10. *Ako se zakonodavstvo bavi izabranim osobama, da li vodi računa o činjenici da takvim osobama ne može biti dana stalna funkcija?*

Politički, službenici na određeno vrijeme ili ugovorni službenici

2.11. *Da li se zakonodavstvo odnosi samo na zaposlenike s punim radnim vremenom i trajnom službom? Ako je tako, da li je razmotren pravni položaj onih koji su:*

- (a) imenovani od strane ministra ili drugih izabranih osoba da bi im davali političke usluge ili usluge kreiranja politika tijekom mandata ministra ili druge takve osobe?
- (b) dovedene preko osobnog ugovora kako bi izvršavale funkciju državne službe na određeno vrijeme s točno određenom svrhom?

2.12. *Ako će se dopuštati takvi slučajevi, da li Zakon --*

- (a) navodi kako, kada i od koga će se takvi ugovori sklapati, kako će se regulirati ti slučajevi i stupanj do kojeg će se opće odredbe zakona i propisa primjenjivati na njih?
- (b) daje osiguranja od široke upotrebe tih ovlasti na način koji nije sukladan ciljevima Zakona s obzirom na stvaranje stalne državne službe?

3. Upravljanje unutar državnog aparata

3.1. *Da li je zakonodavstvo izgrađeno na sustavu upravljanja unutar cijele državne službe? Ako to još ne postoji, ta li ovaj Zakon (ili drugo zakonodavstvo) uspostavlja takav sustav?*

Napomena: ciljevi stvaranja takvog sustava obično su osiguravanje da postoji neko tijelo nadležno za osiguravanje slijedećega:

- (a) jednakost tretmana različitih dijelova državne službe i različitih regija;
- (b) garancija standarda kvalitete u cijeloj javnoj službi;
- (c) *fair* tretman svih državnih službenika;
- (d) profesionalno i lojalno izvršavanje odluka vladine politike u cijeloj javnoj službi;
- (e) uvjeti koji omogućavaju mobilnost državnih službenika unutar službe (koji su nužni ako se državnim službenicima da stalni položaj i ako ne mogu biti otpušteni);
- (f) ispravan nadzor nad ekonomskim troškovima državne službe i određena središnja kontrola njene veličine i raspodjele; te
- (g) nezavisno praćenje provedbe zakonodavstva državne službe.

3.2. *Ako ne postoji nikakva funkcija upravljanja unutar državnog aparata, kako se mogu osigurati ti ciljevi? Ako upravljanje odvojeno vodi svako ministarstvo/agencija, kako će se njihove aktivnosti upravljanja kolektivno koordinirati i pratiti tako da se primjenjuju zajednički standardi?*

3.3. *Ako treba pružiti sustav upravljanja unutar državnog aparata --*

- (a) da li će to biti središnje upravljačko tijelo (na primjer komisija ili uprava), s ovlastima kreiranja politike i sekundarnog zakonodavstva za cijelu državnu službu?
- (b) ili bi trebala postojati neka središnja jedinica s vlastitom stručnom službom upravljanja ljudskim potencijalima, zadužena za koordiniranje upravljanja ministarstvom/agencijama koja bi imala pravo propisivati zajedničke standarde izrade sekundarnog zakonodavstva i smjernica?
- (c) kojem bi bili odgovorni ministar ili tijelo središnje vlasti (na primjer premijer, vijeće ministara, ministar državne službe)?

4. Sekundarno zakonodavstvo

4.1. *Da li Zakon u potpunosti uzima u obzir neizbježnu potrebu za dodatnim, sekundarnim zakonodavstvom?*

Napomena: Sekundarno zakonodavstvo neizbježno je iz više razloga:

- (a) logistički nije izvedivo da o svim detaljima novih ustrojstava odlučuje parlament;
- (b) detalje često treba mijenjati, osobito tijekom razdoblja reformi; nije vjerojatno da će parlament za to imati vremena;
- (c) mnogo detalja nema previše zanimljivo parlamentu i bolje ih može rješavati stručnije tijelo (na primjer komisija državne službe ili uprava ili vijeće ministara);
- (d) većina detalja ovisi o načelima o kojima odlučuje parlament; može ih biti potrebno provoditi brzo i u kratkom vremenskom roku; to je zadaća koje je više prilagođena državnom tijelu.

4.2. *Da li Zakon utvrđuje tijela vlasti koja imaju ovlasti izrađivati sekundarno zakonodavstvo kako bi stupili na snagu različiti opći uvjeti Zakona?*

4.3. *Ako postoji potreba za zajedničkim standardima ili praksama za reguliranje pitanja koja utječu na državnu službu u cjelini, je li jasno rečeno da bi izrada sekundarnog zakonodavstva (podzakonskih akata i propisa) trebala uključivati središnje tijelo vlasti (na primjer vijeće ministara, ministarstvo financija) ili bi to tijelo trebalo izrađivati zakonodavstvo?*

4.4. *Da li je izvedivo da nacrt sekundarnog zakonodavstva bude izrađen istovremeno sa Zakonom tako da se cijela zakonodavna šema istovremeno može prezentirati parlamentu i razmotriti.*

Sadržaj sekundarnog zakonodavstva

4.5. *Da li je uspostavljena dobra ravnoteža između sadržaja Zakona (u smislu osnovnih struktura i načela) i sadržaja sekundarnog zakonodavstva (u smislu detalja, proceduralnih i administrativnih odredbi)?*

4.6. *Napose:*

- (a) da li se zakon uglavnom bavi uspostavom širokog okvira načela i određivanjem osnova novog ustrojstva, te rješavanjem pitanja koja bi mogla biti kontroverzna – odnosno, pitanja koja spadaju u područje interesa parlamenta?
- (b) da li Zakon ovlašćuje da se pitanja detalja ili posebne ili rutinske prirode rješavaju sekundarnim zakonodavstvom, napose pitanja kao što su:
  - (i) broj i raspodjela radnih mjesta, ili klase, rang i stupnjevi?
  - (ii) postupci promaknuća i novačenja, uključujući i metode ispitivanja ili osiguravanja konkurencije?
  - (iii) procesi precjene radnog izvršenja?
  - (iv) radni sati?
  - (v) uvjeti dopusta?
  - (vi) visina novčane nadoknade i uvjeti i visina dodataka na plaću?
  - (vii) disciplinski (stegovni) postupci?
- (c) da li bi nekom središnjem tijelu trebalo dati ovlast razvijanja i izdavanja kodeksa ponašanja/etike i disciplinskog kodeksa?

5. Faktori cijene

5.1. Je li jasno na koji će se način rješavati faktori cijena relevantni za državnu službu u kontekstu državnog proračunskog sustava?

5.2. Da li je posebno jasno:

- (a) tko i kako određuje i nadzire troškove državne službe (na primjer nadoknadu, dodatke, mirovine, operativne rashode, itd.)? o
- (b) tko i kako određuje, prati i nadzire broj državnih službenika, u cjelini i u pojedinim ministarstvima/agencijama, sukladno državnom proračunskom procesu?
- (c) da li treba predvidjeti dodatne postupke kako bi se omogućilo da parlament vrši kontrolu nad troškovima osoblja i razinama popunjenosti osobljem, kako bi se osigurala učinkovitost javne službe?

5.3. Ako ova pitanja nisu adekvatno obuhvaćena postojećim zakonima, da li bi ih trebalo riješiti ovim Zakonom ili povezanim zakonodavstvom (na primjer proračunskim zakonima)?

6. Stupanje u sustav državne službe

6.1. Da li je sustav imenovanja karijerni ili sustav radnih mjesta ili neka kombinacija ta dva sustava? To znači, da li Zakon pojašnjava da li se državne službenike imenuje:

- (a) u državnu službu prema klasi i stupnju, nakon čega napreduju po stupnjevima prema tome kako im napreduje karijera; ili
- (b) na posebna radna mjesta s kojih se mogu htjeti prebaciti na neko drugo takvo mjesto prema tome kako napreduju po dobi ili iskustvu?

6.2. Da li su zakonske odredbe koje se bave odabirom (i nadoknadom, promaknućem i mobilnošću) u potpunosti konzistentne s usvojenim sustavom?

Kvalifikacije

6.3. Da li Zakon obuhvatno propisuje kvalifikacije za stupanje u državnu službu? Napose:

- (a) da li Zakon sadrži izjavu o općim kvalifikacijama i diskvalifikacijama koje se primjenjuju u svim slučajevima?
- (b) je li jasno kako se određuju i objavljuju posebne ili specijalističke kvalifikacije za posebna imenovanja (na primjer sekundarnim zakonodavstvom, opisom poslova)?
- (c) da li Zakon navodi okolnosti u kojima u službu mogu stupiti osobe bez lokalnog državljanstva?

6.4. Da li Zakon predviđa tko bi i kako trebao izraditi detaljnije propise s time u svezi?

6.5. Je li nužno uključiti u zakonodavstvo detaljne odredbe glede ostvarivanja traženog formalnog obrazovanja koje su strogo povezane s određenim klasama ili stupnjevima ili razinama radnih mjesta?

6.6. Postoje li posebni oblici obrazovnih kvalifikacija (na primjer specijalistička izobrazba u javnoj upravi u državnoj ustanovi) kako bi se dala prednost za stupanje u službu ili stupanje u određenu klasu ili kategoriju radnih mjesta, itd. (na primjer tzv. "brzi trak")?

Način stupanja u službu

6.7. Da li Zakon zahtijeva da stupanje u službu bude putem otvorenog natječaja na temelju zasluga između onih koji su se kvalificirali?

6.8. *Ako se usvoji karijerni sustav, da li Zakon zahtijeva neki oblik otvorenog ispitivanja za stupanje u državnu službu u cjelini?*

6.9. *Ako takmičenje nije uvjet, je li jasno kako će se vršiti selekcija, i tko će to činiti, na način kojim se izbjegava patronaža ili nepotizam, predrasude i pristranost?*

Pravni odnos

6.10. *Da li Zakon jasno navodi:*

- (a) da je pravni odnos između državnog službenika i države, a ne između pojedinog ministarstva/agencije?
- (b) tko ima ovlast stupiti u pravni odnos u ime države (na primjer šef ministarstva/agencije)?

6.11. *Je li struktura za donošenje odluka dizajnirana tako da spriječi nepotizam i pristranost, te olakša mobilnost između ministarstava/agencija?*

6.12. *Da li vijeće ministara ili neko drugo središnje tijelo ima nadležnost za:*

- (a) imenovanje najviših državnih službenika?
- (b) nadzor ukupnog procesa imenovanja?

6.13. *Da li zakonodavstvo propisuje kako će se imenovanje formalno voditi i kada treba započeti?*

6.14. *Da li bi polaganje zakletve trebalo biti preduvjet za imenovanje? Ako je tako, koja je posljedica ako se zakletva ne položi?*

Probni rok

Napomena: Kako bi se imenovalo državnog službenika na stalno radno mjesto, potrebna je dugoročna financijska obveza države. Mnoge zemlje OECD-a stoga traže da imenovani službenici zadovolje na probnom roku prije potvrde imenovanja.

6.15. *Da li postoji odredba da početno imenovanje u službu ili na radno mjesto ovisi o zadovoljavanju na probnom roku?*

6.16. *Ako je tako, da li (je):*

- (a) probni rok dovoljno dug za poštnu procjenu?
- (b) izvršenje treba procjenjivati na način koji garantira profesionalnu i poštnu procjenu?
- (c) imenovanje treba potvrditi ili ukinuti odlukom na razini koja onemogućava nepotizam i pristranost?
- (d) državni službenik koji nije potvrđen ima pravo na produženje probnog roka ili žalbu na ukidanje imenovanja?
- (e) državni službenik ima radnička prava tijekom probnog roka (i koja su, u tom slučaju njegova prava)?

7. Uvjeti službe

Dosje službenika

7.1. *Postoji li odredba za otvaranje i vođenje osobnog dosjea svakog državnog službenika i koji organ ima nadležnost za to?*

7.2. *Da li zakonodavstvo traži povjerljivost dosjea, garantirajući istovremeno državnom službeniku pravo na uvid i osporavanje sadržaja vlastitog osobnog dosjea?*

7.3. *Postoji li odredba kojom se određuje koje tijelo ima ovlast izdavati detaljne odredbe o tome?*

Napredovanje i promaknuće

7.4. *Da li zakonodavstvo predviđa kada i kako državni službenici mogu napredovati u karijeri i biti promaknuti, i tko donosi takve odluke?*

7.5. *Da li će se odluke donositi na određenoj razini i na takav način da:*

(a) *napredovanje bude moguće i drugdje u državnoj upravi?*

(b) *sprečavaju nepotizam i pristranost?*

7.6. *Da li Zakon predviđa sustav procjene izvršenja državnih službenika?*

7.7. *Ako je tako:*

(a) *tko i kako i kako često provodi procjenu?*

(b) *je li procjena povezana s napredovanjem i promaknućem i predstavlja temelj za njih?*

(c) *imaju li državni službenici pravo vidjeti procjenu u pisanom obliku i osporiti je?*

7.8. *Da li su napredovanje i povećanje plaće automatski, kao rezultat ostvarivanja radnog staža ili izvršavanja propisanih razdoblja u službi, ili bi trebali biti povezani u cjelini ili djelomično s izvršenjem?*

7.9. *Da li se za posebnu službu plaćaju bonusi ("beneficije")? Ako je tako, u kojim slučajevima i tko donosi odluke o tome?*

7.10. *Da li se traže dodatne kvalifikacije i/ili ispitivanja za napredovanje u novi stupanj ili imenovanje na novo radno mjesto? Može li se takav uvjet rješavati unutar same službe, a ne zakonodavstvom?*

7.11. *U kojim slučajevima se promaknuće i imenovanje na novo radno mjesto vrši otvorenim natječajem na temelju zasluga, i da li je jasno navedeno da se korištenje natječaja određuje i da se samo natjecanje vrši na način koji sprečava nepotizam i pristranost?*

7.12. *Da li su upražnjena radna mjesta u ministarstvu/agenciji otvorena svim državnim službenicima koji imaju odgovarajuće kvalifikacije ili samo onima u istom ministarstvu/agenciji?*

7.13. *Ako će upražnjena radna mjesta biti svima dostupna, da li zakonodavstvo zahtijeva javnu objavu u cijeloj državnoj službi?*

Premještaji

7.14. *U kojoj mjeri i pod kojim okolnostima državni službenik može biti premješten u drugo ministarstvo/agenciju?*

7.15. *Imajući u vidu da bi premještaji obično trebali biti na zahtjev ili uz pristanak državnog službenika, postoje li iznimne okolnosti u kojima se može zahtijevati od državnog službenika da bude premješten?*

7.16. *Da li državni službenici kojima će se dati otkazi imaju prioritarno pravo biti premješteni na jednako radno mjesto u drugom ministarstvu/agenciji ako se pojavi upražnjeno radno mjesto?*

7.17. *Da li struktura za donošenje odluka predviđa mogućnost korištenja premještaja kao načina za razvoj karijere ili izbjegavanje otkazivanja?*

Prestanak državne službe

7.18. *Da li Zakon sadrži izjavu o slučajevima u kojima se pravni odnos može raskinuti? Napose, da li zakonodavstvo propisuje uvjete pod kojima se služba može prekinuti zbog:*

- (a) lošeg zdravlja?
- (b) nesposobnosti/neprikladnosti za posao ili slabog radnog izvršenja?
- (c) ukidanja radnog mjesta ili zatvaranja ministarstva/agencije, u slučaju onih sa stalnim mjestima?
- (d) neprimjerenog ponašanja?
- (e) ostavke/zahjete za prestankom službe državnog službenika?

7.19. *Da li Zakon predviđa da isto tijelo koje vrši imenovanja istovremeno ima ovlast raskinuti ugovor sa službenikom i da li predviđa postupce i prava žalbe radi prestanka službe?*

7.20. *Koja prava (na primjer dodaci, penzije, ponovno imenovanje) ima državni službenik koji je dobio otkaz zbog različitih mogućih razloga?*

7.21. *Koja posebna prava ima državni službenik bez stalnog radnog mjesta koji je dobio otkaz zbog ukidanja radnog mjesta ili zbog zatvaranja ministarstva/agencije (na primjer povećana mirovinska prava, ograničen nastavak plaće)? Jesu li troškovi za ta prava predviđeni u državnom proračunu?*

7.22. *Postoje li u zakonodavstvu ili drugdje odredbe koje reguliraju postupak i redoslijed prioriteta, po kojem se utvrđuju državni službenici kojima će prestati radni odnos u slučaju nužde otpuštanja, i to na način koji sprečava nepotizam i pristranost?*

8. Dužnosti državnog službenika

Posebne dužnosti

8.1. *Da li Zakon sadrži ili predviđa puni opseg posebnih dužnosti državnih službenika, kao službenika države, koji ima za cilj osigurati njihovu neutralnost, poštenje, lojalnost državi i vlasti, učinkovitost i odgovornost?*

8.2. *Napose, da li Zakon predviđa:*

- (a) dužnost poštivanja zakonitih naredbi hijerarhijski nadređenih osoba, te okolnosti i postupaka kojima državni službenik može odbiti provesti neispravnu naredbu?
- (b) dužnost davanja javnosti traženih informacija, osim ako je riječ o tajni definiranoj zakonom o tajnosti podataka, i dužnost povjerljivosti u svezi pitanja koja spadaju u pravnu definiciju tajnosti?
- (c) stupanj do kojeg postoji dužnost da se ne bavi drugim plaćenim poslom ili poslovnim aktivnostima (i tko može dati odobrenje za takav rad kada on ne šteti dužnostima državnog službenika)?
- (d) slučaj u kojem može postojati dužnost da se boravi na određenoj lokaciji ili premjesti na određeno vrijeme na drugo mjesto ili na druge dužnosti?
- (e) dužnost da se ne traži ili ne brima financijske ili druge nagrade ili koristi od trećih strana za vršenje funkcija državne službe?
- (f) dužnost pojavljivanja pred zdravstvenom komisijom za procjenu fizičke ili mentalne sposobnosti izvršavanja službenih funkcija?

(g) općenita dužnost lojalnog, savjesnog i bezodvlačnog izvršavanja funkcija, bez predrasuda i bez utjecaja političkih mišljenja ili saveza, te bez zlorabe ovlasti, te općenito s ciljem doličnog ponašanja i održavanja od ponašanja koje nije u skladu s pripadnošću državnoj službi?

Kodeks ponašanja

8.3. Da li Zakon predviđa objavljivanje Kodeksa ponašanja koji predviđa detaljne smjernice državnih službenika u svezi načina na koji treba vršiti različite dužnosti precizirane u Zakonu, s obzirom na okolnosti u kojima će se najvjerojatnije pojaviti potreba za njihovim izvršavanjem?

9. Stega (disciplina) državnih službenika

9.1. Da li Zakon uspostavlja sustav stegovnog postupanja protiv državnih službenika koji je razvidan i ispunjava standarde sudske kvalitete?

9.2. Napose:

- (a) da i su temelji za stegovno postupanje adekvatno utvrđeni u Zakonu u smislu da ispunjavaju standarde zakonitosti i da li je jasno navedena njihova veza sa zakonskim dužnostima i Kodeksom ponašanja?
- (b) da li Zakon određuje u potpunosti kazne koje se mogu odrediti za dokazani prekršaj i slučajeve u kojima se svaku od njih može dosuditi?
- (c) da li Zakon utvrđuje tijela koja mogu vršiti stegovne funkcije i razlikovati slučajeve koje može rješavati hijerarhijski nadređena osoba od onih koje mora rješavati stegovni sud?
- (d) da li Zakon sadrži odredbu u svezi sastava disciplinskih sudova (koji ne uključuju one koji počinju postupak ili vode istragu) koji moraju biti dovoljno veliki i imati dovoljan broj članova kako bi vršili povjerene im zadatke?
- (e) da li je sastav tih sudova takav da se može očekivati da donose nezavisne odluke?
- (f) postoje li odgovarajuće odredbe u Zakonu kojima se štiti pravo na pošteno saslušanje, uključujući i pravo na pravnu pomoć, pravno zastupanje od strane osobe koju okrivljenik odabere, pravo osobe da zna za što je okrivljena i da ima uvid u dokaze, te pravo da bude saslušana u obrani i pravo na žalbu?
- (g) postoji li odredba o općem žalbenom tijelu za sve stegovne sudove, kako bi se osigurali zajednički standardi donošenja odluka?
- (h) da li Zakon omogućava izradu standardnih pravila postupka ili Disciplinskog kodeksa u svezi početka postupka, istrage, saslušanja i odlučivanja o slučajevima?
- (i) da li zakonodavstvo zahtijeva brisanje, nakon propisanog razdoblja, negativnih mišljenja koja su unesena u osobne dosjee državnih službenika?
- (j) da li zakonodavstvo precizira okolnosti u kojima se državne službenike može suspendirati dok se čeka ishod stegovnih postupaka, te njihova prava tijekom suspenzije i ako bude presuđeno da nisu krivi?

10. Prava državnih službenika

Posebna prava

10.1. Da li Zakon sadrži osnovni okvir za posebna prava državnih službenika?

10.2. Napose, da li bi Zakon trebao omogućiti slijedeća prava (koja prema potrebi podliježu navedenim ograničenjima):

- (a) pravo na jednak pristup kvalificiranim osobama za državnu službu?
- (b) pravo na plaću (i da li to može biti povezano s radnim izvršenjem, a ne povezano s dobi ili godinama službe)?

- (c) pravo na visinu plaće utvrđeno postupkom koji uključuje kolektivno pregovaranje?
- (d) pravo na pisanu naredbu hijerarhijski nadređene osobe ako je u pitanju zakonitost ili ispravnost naredbe o kojoj je riječ?
- (e) pravo na pristupanje sindikatu ili profesionalnom udruženju i pravo na štrajk?
- (f) pravo na pristupanje političkoj stranci i na funkciju u njoj, te sudjelovanje u političkim aktivnostima koje ne ometaju izvršenje funkcija dotičnog službenika?
- (g) pravo na propisani minimalni godišnji odmor i neplaćeni dopust?
- (h) pravo na pokretanje sudskog postupka ili traženje da nezavisno tijelo riješi spor u svezi radnog odnosa?
- (i) pravo na propisane oblike vanjskog zaposlenja, osima ako ne štete izvršavanju funkcija?
- (j) pravo da se ne bude premješten bez suglasnosti, osim ako to nije nužno zbog zahtjeva službe?
- (k) pravo na primanje i poduzimanje odgovarajuće izobrazbe o trošku države i na studijski dopust?
- (l) pravo na posebne dodatke (na primjer za rad u udaljenim područjima, službeno putovanje, premještaj, tijekom bolesti, prekovremeni rad i osobito težak rad)?
- (m) pravo na posebne uvjete zaposlenja (na primjer porodiljni dopust, zdravstveni tretman za sebe i obitelj, mirovine i naknade za invalidnost za sebe i obitelj)?

10.3. Da li Zakon predviđa da se detalji tih prava (na primjer brojevi, iznosi, uvjeti za radnička prava) mogu utvrditi s vremena na vrijeme drugim sredstvima, kao što je sekundarno zakonodavstvo, opis polsa, upravne upute?

Troškovi provedbe

10.4. Da li su izračunati troškovi provedbe zamišljenih prava?

10.5. Da li su državni proračun može podnijeti te troškove? Ako ne, da li bi trebalo isključiti ili izmijeniti neke odredbe, ili bi trebao biti predviđen postupak za odgodu određenih prava, do trenutka kada postanu financijski dostupna?

11. Participacija službenika

11.1. Da li zakonodavstvo ima odredbu za sudjelovanje kadrova državne službe ili njihovih predstavnika u procesima donošenja upravljačkih odluka?

11.2. Napose:

- (a) da li zakonodavstvo pojašnjava stupanj do kojeg i načine na koji sindikati i strukovna udruženja imaju pravo biti uključeni u kadrovska pitanja?
- (b) da li su funkcije sindikata ili udruženja ograničene na djelovanje u kolektivnom obliku (na primjer pregovaranje o plaćama, razmatranje o promijenjenim uvjetima zaposlenja ili novo zakonodavstvo o službeničkim radničkim pravima)?
- (c) ili se šire do zastupanja interesa pojedinačnih državnih službenika (na primjer u radnim sporovima ili stegovnim postupcima)?
- (d) imaju li sindikati ili udruženja pravo vršiti kolektivne zastupničke funkcije za sve državne službenike u pojedinim ministarstvima/agencijama, ili su ograničeni na ukupnu ulogu državne službe?
- (e) ili bi trebalo omogućiti kolektivnu zastupljenost u pojedinim ministarstvima/agencijama od strane savjetodavnih ili žalbenih tijela koje izabiru državni službenici u njima?
- (f) da li sindikati ili udruženja imaju pravo na zastupljenost u stegovnim sudovima?
- (g) treba li osim sindikata i udruženja postojati odredba o uspostavi jedinstvenog državnog savjetodavnog tijela?

12. Izobrazba

12.1. *Da li zakonodavstvo daje odgovarajuće odredbe za izobrazbu, povezujući je s napredovanjem i promaknućem?*

12.2. *Ako Zakon predviđa pravo i dužnost izobrazbe, koje ustrojstvo je predviđeno da bi se osiguralo i pratilo je li izobrazba u potpunosti i sustavno planirana i omogućena u cijeloj službi?*

12.3. *Da li zakonodavstvo na odgovarajući način ukazuje na koja tijela će pasti odgovornost za izvođenje izobrazbe, te ulogu nacionalnih ustanova za izobrazbu u tome pogledu?*

12.4. *Postoji li mehanizam pomoću kojega se mogu procijeniti troškovi izobrazbe i pomoću kojih će oni biti uključeni u državni proračun?*

13. Prijelazne i završne odredbe

13.1. *Da li Zakon sadrži ili predviđa izradu prijelaznih ustroja potrebnih da bi se postojeće okolnosti, na način uređen sadašnjim zakonom, dovele u sklad sa zahtjevima novog zakonodavstva?*

Vremenski raspored i početak

13.2. *Da li je razrađen terminski plan (na primjer korištenjem grafikona tijeka i kritičnog puta) kako bi se utvrdilo po kojim fazama će se uvoditi novo državno zakonodavstvo?*

13.3. *Da li Zakon omogućava svojim odredbama da stupe na snagu sukladno tim fazama?*

13.4. *Je li jasno da niti jedna odredba Zakona neće postati zakonita dok druge odredbe o kojima ona ovisi potpuno ne profunkcioniraju?*

13.5. *Da li predloženi datumi za počinjanje posebnih dijelova Zakona omogućavaju dovoljno vremena za pripremu za njihovu provedbu prije početka primjene?*

Konverzija postojećih državnih službenika

13.6. *Da li zakonodavstvo uključuje odredbe koje se bave funkcijama osoba koje su već u državnoj upravi i stoga podliježu postojećem zakonu? Napose, da li propisuje odredbe s obzirom na:*

(a) način na koji se status onih koji vrše funkcije u državnoj službi ("postojeći državni službenici") usklađuje s novim sustavom državne službe (bilo da je karijerni ili sustav radnih mjesta), te određuju njihovi novi stupnjevi ili radna mjesta, kao i njihovi platni razredi?

(b) status i uvjeti službe postojećih državnih službenika i onih koje treba unovačiti u prijelaznom razdoblju, dok proces konverzije ne bude dovršen?

(c) funkcije postojećih državnih službenika koji nemaju odgovarajuće kvalifikacije koje zahtijeva Zakon ili koji su diskvalificirani prema novom Zakonu?

(d) koji se posebni dodaci mogu dati nekvalificiranim postojećim državne službenike zbog dugotrajne službe ili kako bi im se omogućilo da steknu potrebne kvalifikacije?

(e) postoje li posebni uvjeti za otkazivanje ili mirovinu za postojeće državne službenike koji napuste ili moraju napustiti državnu službu, zbog stupanja na snagu novog zakonodavstva?

(f) postupci, tijela vlasti i vremenski rokovi do kojih treba donijeti odluke o budućnosti postojećih državnih službenika?

Opća prijelazna pitanja

13.7. *Koji će biti status onih koji su prije bili zaposleni u državnoj upravi (na primjer umirovljenici) i njihovih obitelji, s obzirom na moguće posebne povlastice koje su imali prema postojećem zakonu (na primjer zdravstvene ili mirovinske dodatke)? Napose:*

- (a) da li će se njihova prava sačuvati prema tom zakonu?
(b) ili će biti izjednačeni s onima koji su na sličnim funkcijama prema novom zakonodavstvu?

13.8. *Koji je status pokrenutih disciplinskih postupaka ili disciplinskih akcija koje se provode, protiv postojećih državnih službenika prema postojećem zakonu? Napose, da li će ti postupci biti obustavljeni ili dovršeni prema postojećem zakonu ili će se nastaviti voditi prema novom zakonodavstvu?*

13.9. *Koji je status tekućih radnih sporova u kojima sudjeluju postojeći ili bivši državni službenici? Napose, da li će biti dovršeni prema postojećem zakonu?*

13.10. *Koji je status i koja su prava osoba (ako ih ima) koje su prema postojećem zakonu tretirane ili izjednačene s državnim službenicima? Napose, da li će njima i dalje upravljati postojeći zakoni ili će ih se staviti u sličan položaj prema novom zakonodavstvu?*

13.11. *U kojoj mjeri se razdoblje protekle službe prema postojećem zakonu treba računati pri izračunavanju bilo kojeg kvalifikacijskog razdoblja za potrebe bilo kojih beneficija koje se dodjeljuju prema novom zakonodavstvu?*

13.12. *Da li je potrebna odredba kojom bi se osiguralo održavanje i prijenos osobne evidencije uspostavljene prema postojećem zakonu, za korištenje kao evidencije prema novom zakonodavstvu?*

13.13. *Koje razdoblje moratorija treba dopustiti unutar kojeg postojeći državni službenici moraju uskladiti svoje stanje sa zahtjevima zakonodavstva, i bilo kojim Kodeksom ponašanja, koji se tiče financijskih i trgovačkih interesa ili drugih neusklađenosti?*

13.14. *Treba li bilo kakvo relevantno sekundarno zakonodavstvo izrađeno prema postojećem zakonu, nastaviti biti na snazi u onoj mjeri u kojoj je konzistentno s novim Zakonom, sve dok se ne izradi sekundarno zakonodavstvo za potrebe novog Zakona?*

13.15. *Da li treba postojati uvjet da reference u drugim zakonima i propisima na odredbe ili tijela imenovana u bilo kojem zakonu i propisu koji se ukida treba čitati kao reference na relevantne odredbe ili tijela u novom zakonodavstvu?*

Žalbene odredbe

13.16. *Da li Zakon sadrži potpunu izjavu o stupnju ukidanja postojećeg zakona o državnoj službi?*

13.17. *Da li Zakon u potpunosti utvrđuje odredbe postojećeg zakona koje treba zaštititi (odnosno koje moraju ostati na snazi) za bilo koju posebnu svrhu ili razdoblje?*

14. Struktura zakona

Napomena: Slijedeća pitanja mogu se imati na umu tijekom pisanja odredbi zakona i kasnije, kada se provjerava nacrt teksta zakona. Slična pitanja treba postavljati i u svezi sekundarnog zakonodavstva koje nadopunjuje zakon.

14.1. *Da li je Zakon strukturiran na sustavan i uređen način koji će olakšati raspravu o njemu u parlamentu i da lako razumijevanje od strane onih koji ga trebaju koristiti?*

14.2. Napose, da li sam Zakon zadovoljava slijedeća opća načela, uobičajeno prihvaćena u zemljama OECD-a?

- (a) Ako je to predviđeno, da li bi ciljeve Zakona trebalo navesti na početku, budući da oni određuju kontekstu u kojem se treba čitati odredbe koje slijede?
- (b) Osnovne koncepte ili termine koji se koriste u Zakonu treba objasniti ili definirati prije nego se počnu koristiti.
- (c) Primjena ili obuhvat Zakona (odnosno, izjava o općim slučajevima kojima se bavi ili ne bavi) trebao bi doći prije odredbi koje primjenjuju te slučajeve.
- (d) Primarne (ili osnovne) odredbe trebaju doći prije supsidijarnih odredbi koje ih razrađuju ili ovise o njima.
- (e) Napose, opće odredbe trebaju doći prije izjave o iznimkama od njih.
- (f) Odredbe univerzalne ili općenite primjene trebaju doći prije onih koje se bave specifičnim ili posebnim slučajevima.
- (g) Odredbe kojima se osnivaju tijela trebaju doći prije onih koje uređuju njihove aktivnosti i izvršavanje njihovih funkcija.
- (h) Odredbe koje stvaraju prava, dužnosti, ovlasti ili privilegije ("supstancijalna pravila") trebaju doći prije onih koje određuju kako treba nešto činiti ("administrativna ili proceduralna pravila").
- (i) Odredbe na koje će se često referirati trebaju doći prije onih koje se neće redovito koristiti.
- (j) Stalne odredbe trebaju doći prije onih koje će biti na snazi ili se primjenjivati samo na ograničen vremenski rok (na primjer, u prijelaznom razdoblju).
- (k) Odredbe koje utječu na niz povezanih događaja ili radnji treba odrediti prema kronološkom nizu u kojem će se ti događaji ili radnje događati.
- (l) Terminologija se treba konzistentno koristiti u cijelom Zakonu i cijelom sekundarnom zakonodavstvu; isti termin treba koristiti za isti slučaj, a različiti termin za različit slučaj.
- (m) Povezane odredbe trebaju biti prikupljene zajedno u istom dijelu Zakona, a različite skupine povezanih odredbi treba odvojiti u posebne dijelove Zakona.
- (n) Skupine i dijelovi odredbi trebaju biti poredani prema istim načelima kojima su uređene individualne odredbe.
- (o) U ovaj Zakon treba izrijekom unijeti pregled poveznica (referenci) s drugim značajnim zakonima koji nadopunjavaju ovaj Zakon (npr. Zakon o radu i zakoni koji se bave mirovinama, zdravstvenim osiguranjem ili naknadom).
- (p) Treba dati pregled referenci u odredbama Zakona gdje se one pozivaju na druge odredbe Zakona s kojima su povezane, vodeći računa o njihovom ispravnom numeriranju.